

Ростислав Анатолійович Шаров,
капітан 1 рангу, начальник факультету
військово-морських сил,
Одеська національна морська академія;

І. С. Попроцький,
капітан 2 рангу, викладач кафедри
соціально-гуманітарних дисциплін
факультету військово-морських сил,
Одеська національна морська академія,
вул. Дідріхсона, 8, м. Одеса, Україна

НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ ВІЙСЬКОВИХ ТА ЦИВІЛЬНИХ МОРЯКІВ УКРАЇНИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА

У статті розкривається навчально-методичне забезпечення професійної підготовки військових та цивільних моряків України в сучасних умовах освітнього середовища. Наведені подібні теоретичні та практичні аспекти цілеспрямованої підготовки курсантів морського профілю до ефективної діяльності на військових і цивільних судах на основі послідовного і надійного формування професійної придатності для майбутньої діяльності.

Ключові слова: професійне навчання, офіцер-моряк, курсант-моряк, схожість і відмінність підготовки, структура і зміст навчання, формування придатності, етапи вдосконалення.

Актуальність проблеми. Ефективність професійної підготовки спеціалістів морського профілю особливо може підвищитися в умовах розвитку вищої освіти для роботи випускників на військових і цивільних судах на сучасному етапі розвитку української держави. Тому в літературі і в практиці фахівці зазначають аналогічні та відмінні тенденції в поліпшенні структури та змісту професійної підготовки у вищому навчальному закладі [1-3].

Так, за міжнародною статистикою, на морі щороку терплять аварії до 150 кораблів (тільки морських). Крім того статистичні дані показують, що в 70 % випадків в причинах аварій суден присутній людський фактор, де поряд з рівнем професіоналізму, грає роль і місце психофізичний стан і здоров'я моряків. Втома, неувага, перш за все супроводжують ці помилки екіпажем суден, що обумовлені недостатньо сформованих професійних та фізичних можливостей.

Ураховуючи досвід плавання безпосередньо в умовах судна, за принципом «робити як я», майбутні моряки почали готуватися на березі за напрацьованим алгоритмом підготовки [4-6]. У сучасних умовах розвитку української освіти були узгоджені зусилля в розробці цілеспрямованої структури та змісту навчання резерву морського профілю для ефективної і надійної роботи цивільних суден і кораблів військового флоту. Тому підвищуються роль і значущість обґрунтування підходу до розробки структури та адекватного змісту технології для забезпечення сталого навчання і подальшого розвитку на основі послідовного і надійного формування фахової компетентності резерву, що навчається.

Об'єктом дослідження є процес професійної підготовки спеціалістів морського профілю в сучасних умовах геополітичного середовища, що склалося. **Предметом дослідження** стали спадкоємність та послідовність підго-

товки військових та цивільних моряків України в умовах вищого навчального закладу. **Мета дослідження:** теоретичне обґрунтування і практична розробка оптимальної структури та адекватного забезпечення ефективного навчання курсантів військово-морського профілю на основі міждисциплінарних зв'язків навчання і поліпшення формування фахової компетентності моряків ВМС України до майбутніх дій на морі.

Результати досліджень. У наш час в світі є сотні, якщо не тисячі, морських навчальних закладів різних рівнів, від короткострокових курсів для рядового складу (моряків, мотористів, електриків) до морських академій і університетів, де майбутніх капітанів, інженерів-механіків і інженерів-електриків навчають близько 5-7 років. На території України професійною підготовкою суднових фахівців займаються понад 30 фахових, навчальних закладів, включно з академіями та професійно-технічними училищами. Наразі рівень підготовки моряків залежить від вимог міжнародних і національних нормативних документів. Основні документи включають:

- міжнародну конвенцію про навчання і сертифікацію моряків та несення вахти: ПДНВ-78/95 (International Convention on Standards of Training, Certification and Watchkeeping for Seafarers, в скороченні STCW-78/95) з наступними поправками;

- міжнародну конвенцію за безпеку людського життя на морі СОЛАС-74/78 (Safety of Life at Sea - SOLAS-74/78);

- міжнародний кодекс управління безпечної експлуатації суден та запобігання забрудненню МКУБ (International Safety Management Code в скороченні ISM или ISM Code);

- міжнародна конвенція із запобігання забрудненню з суден МАРПОЛ 73/78 (International Convention for the Pre-

vention of Pollution from Ships-73/78).

Якщо Конвенція ПДНВ-78/95 містить вимоги до рівня компетентності моряків, останні три документи розкривають зміст цих вимог. Ці та інші документи, що розроблялися в комітетах (комісіях) та підкомітетах (підкомісіях) з міжнародної морської організації – ІМО – приведено та внесено до навчального процесу у вищих навчальних закладах України відповідно до стандартів освіти для кожної морської професії, затверджено Міністерством освіти і науки України (МОН України) та Міністерством оборони (МО). Кожен рівень складається з трьох частин:

- освітньо-кваліфікаційної характеристики, яка містить перелік знань, навичок і здібностей з кожної морської професії;

- освітньо-професійною програмою, що містить перелік дисциплін для кожної морської професії;

- випробувальний тест-зразок розроблений, щоб перевірити рівень підготовки випускників навчальних закладів.

Для розробки цих стандартів в МОН України створюються робочі групи, що складаються з представників навчальних закладів та виробництва, які мають необхідний досвід практичної роботи на судах і морських навчальних закладів. Основою для визначення списку знань та вмінь майбутніх моряків служить міжнародна Конвенція про навчання і сертифікацію моряків та несенню вахти (International Convention on Standards of Training, Certification and Watch keeping for Seafarers – STCW-78).

Якість підготовки майбутніх моряків контролює державна інспекція з навчання та сертифікації моряків (ІПДМ зі штаб-квартирою в м. Київ). Представник цієї інспекції призначається наказом МОНУ, як голова Державної кваліфікаційної комісії морських навчальних закладів України для проведення державних іспитів.

Морська освіта в Україні складається з двох компонентів:

- професійне теоретичне навчання;
- професійна практична підготовка.

Майбутні моряки отримують теоретичну підготовку та частину практичної (в навчально-виробничих майстер-

нях) безпосередньо в навчальних закладах. Основною частиною виробничої практики є практика на судні (морська практика). Згідно з вимогами STCW-78/95, тривалість морської практики для курсантів-електромеханіків – 6 місяців. Таким чином, при закінченні вищого морського навчального закладу випускники отримують два сертифікати: свідоцтво про закінчення курсу підготовки моряків за спеціалізованою професійною програмою; сертифікат (диплом), що підтверджує право обіймати посади, що дають можливість виконувати певні роботи на судні. У повсякденному житті ці сертифікати зазвичай називаються відповідно як «навчальний диплом» та «сертифікат».

Міжнародні морські організації. Міжнародні морські організації світу діють на основі неухильного дотримання нормативних документів, міжнародних договорів та актів Конвенції, правил, кодів, записок, договорів, протоколів, і т. д. Станом на 2008 рік існує близько 70 таких документів. Ці документи розробляються у відповідних міжнародних і національних морських організаціях, координуються міжнародною морською організацією ІМО (Міжнародна морська організація – ІМО).

Історія ІМО починається з 1897 року, коли був створений морський Міжнародний конгрес, який займався питаннями морського права. Перша та Друга світові війни призупинили діяльність цієї та інших морських організацій. І тільки в 1946 році у Женеві пройшла I морська конференція ООН, яка прийняла Конвенцію: «Про міжурядову морську консультативну організацію (ІМКО)» Конвенція набула чинності 17 березня 1958 року, а з 1982 року ІМКО була перейменована на ІМО. Штаб-квартира ІМО знаходиться в Лондоні. Девіз ІМО: надійність, безпека та ефективне судноплавство в чистих океанах (Slogan is: Safe, Secure and Efficiency Shipping on Clean Oceans). Україна стала членом ІМО в 1994 році, вищим органом цієї організації є загальні збори членів ІМО (Assembly), які вибирали посадовців ради ІМО (Council). Крім того в склад ІМО входять Секретаріат (Secretariat), комітети (Committees) і підкомітети (Sub Committees) (рис. 1).

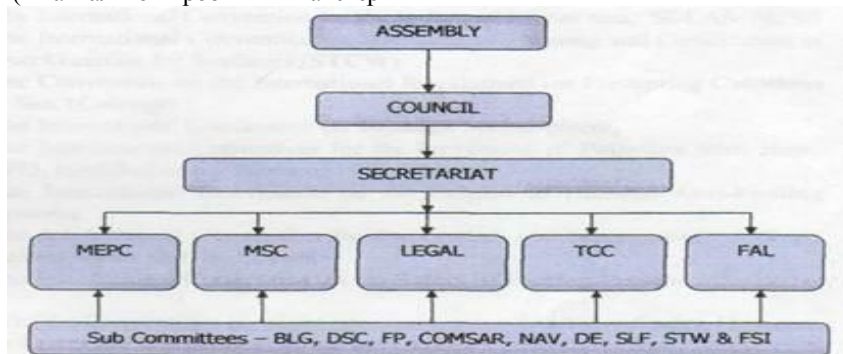

Рис. 1. Структура ІМО: ASSEMBLY – Генеральна сесія ІМО (загальне зібрання членів ІМО); COUNCIL – Рада ІМО; SECRETARIAT – Секретаріат ІМО; MEPC; MSC; LEGAL; TCC; FAL (FC) - комісії (комітету) ІМО; BLF; DSC; FP; COSMAR; NAV; DE; SLF; FSI - підкомісії (підкомітету) ІМО.

Розглянемо структуру ІМО (рис. 1). В складі ІМО 5 комітетів:

1. MEPC (Marine Environment Protection Committee) – Комітет захисту морського середовища;

2. MSC (Marine Safety Committee) – Комітет з безпеки на морі;

3. LEGAL (LC, Legal Committee) – юридичний Комітет;

4. TCC (Technical Cooperation Committee) – Комітет по технічній співпраці; 5. FC (FAL, Facilitation Committee) – Комітет по запобіганню формальностей.

Підкомітетів в складі ІМО – 9:

1. BLG (Bulk Liquids and Gases) – по перевезенню хімічних вантажів та газів;

2. DSC (Dangerous Goods, Solid Cargoes and Containers) – на перевезення небезпечних вантажів, твердих вантажів і контейнерів;

3. FP (Fire Protection) – протипожежного захисту;

4. COMSAR (Radio Communication, Search and Rescue) – радіозв'язку, пошуково-рятувальних операцій;

5. NAV (Safety of Navigation) – з безпеки мореплавання;

6. DE (Design and Equipment) – по проектуванню і обладнанню суден;

7. SLF (Stability, Load Line and Fishing Vessels) – по стабільності та навантаження лінії і з безпеки рибальських суден;

8. STW (Standards of Training and Watch keeping) – по стандартам підготовки моряків та несенню вахти;

9. FSI (Flag State Implements) – по виконанню вимог державного прапора.

Крім ІМО, слід вказати і деякі інші морські організації.

Вирішальну роль у забезпеченні безпеки життя на морі має радіо. Радіозв'язок використовується в стандартних та аварійних ситуаціях. З 80-х років ХХ століття для стійкого радіозв'язку почали використовуватись ШСЗ (штучні супутники землі). Взаємодію держав у вдосконаленні морського радіозв'язку підтримує Міжнародний комітет (Асоціації) морського радіозв'язку МКМР (Committee International Radio-Maritime або International Maritime Radio Association – CIRM). Комітет був заснований в 1928 році, МКМР на сьогодні об'єднує 50 компаній з 16 країн світу.

Стійкий радіозв'язок неможливий без використання нових систем морського зв'язку, який заснований на використанні супутникових технологій. Усі

питання, що стосуються обслуговування таких систем і технологій, координуються міжнародною морською супутниковою організацією INMARSAT (Міжнародна морська організація супутникового, ІНМАРСАТ, Лондон). У 1975 році на ІМО конференції була прийнята Конвенція про операційні угоди та геостационарні супутники землі, що набула чинності в 1979 році, та міжнародної морської організації супутникового зв'язку (INMARSAT).

З появою і розвитку радіо земна куля була охоплена іншими (крім свого власного) електромагнітними полями, витканими з мільйонів різних радіопередавальних пристроїв від радіо сигналів з десятками кВт імпульсу до ледь помітних сигналів мобільних телефонів в одиницях мілліватт. Однак, навіть за такої насиченості забезпечується нормальна розмова через супутник, наприклад, між Лос-Анджелесом та Одесою. Для виключення взаємних перешкод на окремих радіозв'язках потрібне чітке розмежування радіочастот. Розподіл частот забезпечує міжнародний телекомунікаційний Союз МСЕ (International Telecommunication Union – ITU, Женева, Швейцарія), через свій структурний відділ International Frequency Registration Board (IFRB). Цей самий відділ одночасно реєструє присвоєння радіочастот, щоб уникнути взаємних перешкод радіостанціям з різних країн.

Морські рятувальні операції і всі питання, що відносяться до них, знаходяться у компетенції Міжнародного рятувального Союзу МСС (International Salvage Union – ISU, Лондон). МСС об'єднує близько 30 компаній порятунку з понад 20 країн світу. До його діяльності входить: спасіння, очистка відходів, боротьба з пожежею, запобігання забруднення з суден, утилізації небезпечних та токсичних речовин, буксирування та інші питання, які пов'язані з завданням врятувати людей, кораблі та вантаж. Союз займається юридичними питаннями з порятунку на морі (на жаль, але аварійно-рятувальний принцип «не платять, немає спасіння»), розвиток форм рельєфу договорів, обмін інформацією між членами організації. МСА представляє інтереси членів організації у міжнародних форумах з питань морського права, страхування, безпеки мореплавання.

Наведемо структуру та зміст учбово-методичного забезпечення підготовки офіцерів ВМС України (табл. 1).

ПЕРЕЛІК

*навчальних дисциплін, які закріплені за кафедрами факультету
військово-морських сил Одеської національної морської академії*

1. Кафедра соціально-гуманітарних та загальновійськових дисциплін:

1)	Історія України
2)	Українська мова (за професійним спрямуванням)
3)	Історія української культури
4)	Філософія
5)	Політологія
6)	Англійська мова (загальний курс)
7)	Вища математика
8)	Ділова англійська мова
9)	Фізика
10)	Хімія
11)	Технічна хімія
12)	Інформаційні технології
13)	Обчислювальна техніка та програмування
14)	Нарисна геометрія та інженерна графіка
15)	Інженерна та комп'ютерна графіка
16)	Економічна теорія
17)	Основи екології та запобігання забрудненню моря
18)	Екологія та охорона навколишнього середовища
19)	Соціологія
20)	Правознавство
21)	Військова психологія (у тому числі конфліктологія)
22)	Військова педагогіка
23)	Військове навчання та виховання
24)	Іноземна мова (за професійним спрямуванням)
25)	Військово-спеціальна мовна підготовка
26)	Основи військового управління
27)	Статути Збройних Сил України та їх практичне застосування
28)	Охорона державної таємниці
29)	Історія війн і військового мистецтва
30)	Стрілецька зброя та вогнева підготовка
31)	Інформаційна культура курсанта (студента)
32)	Фізичне виховання, спеціальна фізична підготовка і спорт
33)	Захист інформації в комп'ютерно-телекомунікаційних системах
34)	Організація режиму секретності та охорони державної таємниці

2. Кафедра озброєння, зв'язку та автоматизованих систем управління:

35)	Радіотехніка та електроніка
36)	Організація військового зв'язку
37)	Електрорадіоматеріали
38)	Основи теорії кіл
39)	Сигнали та процеси в радіотехніці
40)	Електродинаміка та поширення радіохвиль
41)	Цифрове оброблення сигналів
42)	Аналогові електронні пристрої
43)	Пристрої надвисоких частот та антени
44)	Генерування та формування сигналів
45)	Приймання та оброблення сигналів
46)	Радіоелектронні системи
47)	Конструювання радіоелектронної апаратури
48)	Цифрові пристрої
49)	Радіолокація
50)	Радіонавігація
51)	Автомобільна підготовка
52)	Аеродинаміка та динаміка руху снаряда
53)	Будова крилатих і зенітних ракет
54)	Топогеодезія та артилерійська розвідка
55)	Системи управління стрільбою берегових ракетних та артилерійських комплексів

56)	Берегові ракетні та артилерійські установки і боезапаси
57)	Засоби радіозв'язку військово-морських сил
58)	Радіотехнічні та гідроакустичні комплекси і системи військово-морських сил
59)	Глобальна морська система зв'язку та міжнародний радіозв'язок
60)	Корабельні ракетні та артилерійські установки і боеприпаси
61)	Торпедна зброя
62)	Протичовнова зброя
63)	Мінна зброя
64)	Протимінна зброя
65)	Військова топографія
66)	Бойове застосування засобів зв'язку
67)	Бойове застосування мінної і протимінної зброї
68)	Бойове застосування протичовнової і торпедної зброї
69)	Бойове застосування радіотехнічного та гідроакустичного озброєння
70)	Експлуатація і ремонт радіотехнічного та гідроакустичного озброєння
71)	Експлуатація протичовнового, торпедного, мінного та протимінного озброєння
72)	Захист особового складу при експлуатації озброєння і технічних засобів
73)	Метрологія і вимірювальна техніка
74)	Мінно-торпедна підготовка
75)	Організація експлуатації озброєння та військової техніки
76)	Організація радіотехнічного спостереження та зв'язку у військово-морських силах
77)	Підготовка радіотехнічних підрозділів та підрозділів зв'язку
78)	Радіоелектронна боротьба
79)	Ракетно-артилерійське озброєння мінно-тральних кораблів
80)	Гідроакустика
81)	Інформаційні технології в військово-морських силах

3. Кафедра корабельної енергетики та електроенергетичних систем:

82)	Теоретична механіка
83)	Технологія матеріалів
84)	Теорія автоматичного управління
85)	Суднові енергетичні установки та електрообладнання суден
86)	Основи електротехніки
87)	Технічна термодинаміка
88)	Теплопередача
89)	Гідромеханіка
90)	Суднові допоміжні установки і системи
91)	Суднові котельні установки
92)	Суднові двигуни внутрішнього згорання
93)	Автоматизація суднових енергетичних установок
94)	Електрообладнання суден
95)	Електротехніка
96)	Електричні вимірювання
97)	Метрологія та теплотехнічні вимірювання
98)	Основи суднової енергетики
99)	Технічне використання суднових технічних засобів і безпечне несення вахти
100)	Суднові турбінні установки
101)	Технічне обслуговування і ремонт суднових технічних засобів
102)	Основи медичних знань
103)	Технологія використання робочих речовин
104)	Судновий гідропривід
105)	Суднові вантажі та палубні механізми
106)	Електроніка і електронні засоби управління
107)	Теорія машин, механізмів та деталі машин
108)	Опір матеріалів
109)	Основи охорони праці
110)	Безпечне управління судновими енергетичними установками і менеджмент машинної команди
111)	Суднова холодильна техніка
112)	Статичні перетворювачі та джерела струму
113)	Корабельні електричні машини
114)	Корабельні автоматизовані електроприводи
115)	Корабельні головні енергетичні установки

116)	Легководолазна підготовка
117)	Виживання в екстремальних умовах
118)	Електрообладнання суден і його експлуатація
119)	Організація і технологія судноремонту
120)	Системи автоматизованого управління корабельними енергетичними установками
121)	Суднові дизельні установки та їх технічна експлуатація
122)	Суднові холодильні установки
123)	Технічна експлуатація корабельних енергетичних установок
124)	Технічне обслуговування, діагностика і ремонт суднових технічних засобів
125)	Управління експлуатацією і ремонт суднових електромеханічних систем
126)	Управління судновими енергетичними установками
127)	Управління технічною експлуатацією флоту
128)	Забезпечення морехідних якостей судна
129)	Фізичні поля кораблів
130)	Корабельні допоміжні механізми, системи і їх експлуатація
131)	Матеріалознавство і технологія матеріалів
132)	Організація водолазних занурень
133)	Фізіологія водолазних занурень

4. Кафедра тактики, кораблебудування та штурманського озброєння:

134)	Безпека життєдіяльності
135)	Морське право
136)	Менеджмент морських ресурсів
137)	Стандарти Міжнародної морської організації
138)	Навігація та лоція
139)	Морехідні якості судна
140)	Управління морехідними якостями судна
141)	Практика несення штурманської вахти
142)	Міжнародні правила попередження зіткнення суден та використання радіолокаційних станцій і засобів автоматизованої радіолокаційної прокладки при розходженні суден
143)	Управління судном (кораблем)
144)	Управління ресурсами навігаційного містка
145)	Радіонавігаційні прилади та системи
146)	Навігаційні інформативні системи
147)	Електронавігаційні прилади
148)	Технологія перевезення вантажів
149)	Метеорологія і океанографія
150)	Комерційна експлуатація судна
151)	Автоматизовані комплекси судноводіння
152)	Морехідна астрономія
153)	Тактика
154)	Управління повсякденною діяльністю підрозділу
155)	Основи судноводіння
156)	Бойові засоби флоту
157)	Радіаційний, хімічний та біологічний захист підрозділів
158)	Військово-морська географія
159)	Військова топографія
160)	Глобальний морський зв'язок для пошуку та рятування
161)	Експлуатація спеціалізованих суден
162)	Морська практика
163)	Забезпечення навігаційної безпеки плавання
164)	Математична обробка і аналіз навігаційної інформації
165)	Навігаційно-гідрографічне обладнання водних шляхів та акваторій
166)	Основи маневрування
167)	Океанські шляхи світу
168)	Охоронні заходи на судні
169)	Теорія і будова судна
170)	Теорія, будова судна і рушії
171)	Теорія будови та живучість корабля
172)	Безпека військової діяльності
173)	Гідрометеорологічне забезпечення мореплавства
174)	Економіка мореплавства

175)	Запобігання забрудненню морського середовища
176)	Застосування міжнародних конвенцій на борту судна (корабля)
177)	Кораблеводіння
178)	Логістика у морському транспорті
179)	Математична статистика та теоретичні основи судноводіння
180)	Морські перевезення
181)	Організація та управління екіпажем
182)	Сучасні автоматизовані системи управління рухом судна
183)	Теорія та практика управління рухом судна (корабля)
184)	Технічні засоби судноводіння
185)	Управління маневрами корабля

ЛІТЕРАТУРА

1. Державна програма розвитку збройних сил України на 2006-2011 роки. Основні положення. – К., 2006. – 40 с.
2. Криворучко П.П. Психологічне забезпечення професійної діяльності корабельних спеціалістів у тривалому плаванні. дис. канд. психол. наук.: 20.02.02 / П.П. Криворучко. – Київ: КВГІ, 2006.
3. Лігоцький А. О. Теоретичні основи проектування сучасних освітніх систем : [монографія] / А. О. Лігоцький. – К. : Техніка, 1997. – 340 с.

REFERENCES

1. *Derzhavna prohrama rozvytku zbroinykh syl Ukrainy na 2006-2011 roky. Osnovni polozhennia [The State Program of the Armed Forces of Ukraine for 2006-2011. The main provisions]*. (2006). Kyiv [in Ukrainian].
2. Kryvoruchko, P.P. (2006). *Psykhologichne zabezpechennia profesiinoi diialnosti korabelnykh spetsialistiv u tryvalomu plavanni [Psychological support of professional experts in long ship voyages]*. *Candidate's thesis*. Kyiv: KVHI [in Ukrainian].
3. Lihotskyi, A. O. (1997). *Teoretychni osnovy proektuvannia suchasnykh osvitynykh system [Theoretical Foundations of projecting modern educational systems]*.

4. Міжнародна конвенція про підготовку і дипломування моряків та несення вахти. – 1978 р.

5. Попад'їн В.В. Розвиток фізичних здібностей військовослужбовців військово-морських сил збройних сил України у процесі фізичної підготовки : автореф. дис. на здобуття наукового ступеня канд. пед. наук. / В.В. Попад'їн. – Луганськ, 2013. – 20 с.

Kyiv: Tekhnika [in Ukrainian].

4. *Mizhnarodna konventsiiia pro pidhotovku i dyplomuvannia moriakiv ta nesennia vakhty [International Convention on Training and Certification and Watchkeeping for Seafarers]*. (1978) [in Ukrainian].

5. Popadin, V.V. (2013). *Rozvytok fizychnykh zdibnostei viiskovosluzhbovtsiv viiskovo-morskykh syl zbroinykh syl Ukrainy u protsesi fizychnoi pidhotovky [Development of physical abilities of military naval Forces of Ukraine during physical training]*. *Extended abstract of candidate's thesis*. Luhansk [in Ukrainian].

Ростислав Анатольевич Шаров,

капитан 1 ранга, начальник факультета военно-морских сил,
Одесская национальная морская академия;

И. С. Попроцкий,

капитан 2 ранга, преподаватель кафедры
социально-гуманитарных дисциплин факультета военно-морских сил,
Одесская национальная морская академия,
ул. Дидрихсона, 8, г. Одесса, Украина

УЧЕБНО-МЕТОДИЧЕСКОЕ ОБЕСПЕЧЕНИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ ВОЕННЫХ И ГРАЖДАНСКИХ МОРЯКОВ УКРАИНЫ В СОВРЕМЕННЫХ УСЛОВИЯХ ОБРАЗОВАТЕЛЬНОЙ СРЕДЫ

Эффективность профессиональной подготовки специалистов морского профиля особенно может повыситься в условиях развития высшего образования для работы выпускников на военных и гражданских судах на современном этапе развития украинского государства. Поэтому в литературе и в практике специалисты отмечают аналогичные и отличные тенденции в улучшении структуры и содержания профессиональной подготовки в высшем учебном заведении. В статье раскрывается учебно-методическое обеспечение профессиональной подготовки военных и гражданских моряков Украины в современных условиях образовательной среды. Приведены подобные теоретические и практические аспекты целенаправленной подготовки курсантов морского профиля для эффективной деятельности на военных и гражданских судах на основе последовательного и надежно-

го формирования профессиональной пригодности для будущей деятельности. По международной статистике на море каждый год терпят аварии до 150 кораблей (только морских). Кроме того, статистические данные показывают, что в 70% случаев причин аварий судов присутствует человеческий фактор, где наряду с уровнем профессионализма играет роль и психофизическое состояние и здоровье моряков. Ошибки экипажей судов, прежде всего, сопровождаются усталостью, невниманием, что обусловлено недостаточно сформированными профессиональными возможностями специалистов морского профиля. На территории Украины профессиональной подготовкой судовых специалистов занимаются более 30 специальных учебных заведений, академий и университетов, а также целый ряд профессионально-технических училищ. В настоящее время уровень подготовки военных моряков полностью зависит от требований международных и национальных нормативных документов, обеспечивающих изучение курсантами вуза 185 учебных дисциплин в процессе профессионального обучения: кафедра социально-гуманитарных и общевоинских дисциплин – 34 учебные дисциплины; кафедра вооружения, связи и автоматизированных систем управления – 47 дисциплин; кафедра корабельной энергетики и электроэнергетических систем – 52 дисциплины; Кафедра тактики, кораблестроения и штурманского вооружения – 52 дисциплины.

Ключевые слова: профессиональное обучение, офицер-моряк, курсант-моряк, сходство и различие подготовки, структура и содержание обучения, формирование пригодности, этапы совершенствования.

Rostislav Scharov,

Capitan I rank, Head of the Naval Department;

I. S. Poprozkyy,

*Captain II rank, Lecturer of the Department of Social and Humanitarian Disciplines,
Naval Department, Odesa National Marine Academy,
8, Didrikhsona Str., Odesa, Ukraine.*

EDUCATIONAL AND METHODOLOGICAL SUPPORT FOR NAVAL OFFICERS AND MERCHANT SEAMEN'S TRAINING IN CURRENT EDUCATIONAL ENVIRONMENT

At the current stage of the development of Ukraine sea specialists' professional training efficiency can be increased in terms of the development of higher education to give graduates the opportunity to work at the boards of warships and merchant ships. This article deals with educational and methodological support for the naval officers (midshipmen) and merchant seamen in modern educational environment. Similar theoretical and practical aspects of midshipmen's (sea profile) training for efficient service on warships and merchant vessels on the basis of consistent and reliable formation of professional fitness for future career are given. According to international statistics, up to 150 ships (only merchant vessels) suffer shipwreck at sea each year. Besides, the statistics shows that in 70% of cases, the causes of shipwrecks are caused by the human factor, where alone with professionalism level, psychophysical state and health of sailors play significant role. Mistakes of a ship's crew are usually accompanied by fatigue and inattention, which is caused by insufficiently formed professional and physical capabilities of sea specialists. Over 30 special colleges, academies and universities are engaged in marine professionals training including a number of vocational schools in Ukraine. Currently, the training level of sailors depends entirely on international and national normative acts, which provides studying of 185 subjects during professional training by midshipmen:

- Social-Humanities and Common Discipline Department – 34 Subjects;
- Armament, Communications and Automated Control Systems Department – 47 Subjects;
- Ship's Energy and Power Plant Systems Department – 52 subjects;
- Department of Tactics, Shipbuilding and Navigational Instrument and Equipment – 52 subjects.

Keywords: professional training, naval officers-sailors, midshipmen-seamen, similarity and difference of training, structure and content of training, stages of improvement.

Рецензент: доктор медичних наук, професор О. П. Романчук

Подано до редакції 06.03.2015